

PROKURATUUR

RIIGI PEAPROKURÖRI JUHIS

Tallinn

8. märts 2023 nr RP-1-2/23/1

Eesmärgiga määrata põhimõtted, millest lähtudes tagada prokuratuurile ja uurimisasutustele kriminaalmenetluseks eraldatud ressursside optimaalne rakendamine ning kohtueelse menetluse tulemuslikkus, annan KrMS § 213 lg 5 alusel alljärgneva juhise.

1. Prioriteetsed valdkonnad

1.1. Prokuratuur ning Politsei- ja Piirivalveamet (edaspidi: PPA) seavad tulenevalt justiits- ja siseministri kokku lepitud kuritegevusvastastest prioriteetidest nende 14. aprilli 2021. a sõnastuses ning justiits-, sise- ja keskkonnaministri 14. aprilli 2020. a deklaratsioonist keskkonnavalase kuritegevuse vastase võitluse prioriteetsuse kohta eesmärgiks menetleda prioriteetsetena järgmistes valdkondades toime pandud kuritegusid:

- 1.1.1. Organiseeritud narkokuriteod;
- 1.1.2. Inimkaubandus;
- 1.1.3. Riigivastased kuriteod;
- 1.1.4. Lähisuhtevägivald;
- 1.1.5. Alaealiste seksuaalne väärkohtlemine;
- 1.1.6. Alaealiste toimepandud kuriteod;
- 1.1.7. Küberkuriteod;
- 1.1.8. Rahvusvaheline finantssektori rahapesu;
- 1.1.9. Suure kahjuga majanduskuriteod;
- 1.1.10. Raske korruptsioon;
- 1.1.11. Keskkonnakuriteod.

1.2. Prokuratuuris on kõikide prioriteetsete valdkondade jaoks määratud vastutavad prokurörid kas ringkonnaprokuratuuris või üleriigiliselt Riigiprokuratuuris.

1.3. PPA ja prokuratuur on kohustatud punktis 1.1. nimetatud valdkondades toimetama selliselt, et kriminaalasjade prioriteetsus väljenduks kõigiti ka igapäevatoos ja töökorralduses ning need saaksid lahendatud tulemuslikult

1.4. Juhise punktis 1.1 toodud loetellu kuuluvate väheoluliste kriminaalasjade puhul lähtutakse juhise punktides 3.2, 3.4 ja 3.5 sätestatud põhimõtetest.

2. Muud kuriteod

- 2.1. Juhise punktis 1 nimetamata valdkondades toime pandud kuritegude puhul menetletakse esmajärjekorras järgmisi kriminaalasju:
  - 2.1.1. Prokuratuuri ja PPA vahel kokkulepitud piirkondlikud prioriteetid ja/või valdkondlikud sihtmärgid;
  - 2.1.2. Kuriteod, millel on konkreetse ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonnas või riigis tervikuna kõrgendatud mõju ja mille prioriteetsus on kooskõlastatud Prokuratuuri ja PPA vahel;
  - 2.1.3. Kuriteod, millega on tekitatud suurt varalist kahju või saadud suurt kriminaaltulu;
  - 2.1.4. Teiste riigiasutuste esitatud avalduste alusel alustatud kriminaalmenetlused (Terviseamet, Tervisekassa, Sotsiaalkindlustusamet, kohus, samuti pankrotihaldurid ja kohtutäiturid jne.);
  - 2.1.5. Kriminaalasjad, kus teo toimepanija asub kinnipidamisasutuses;
  - 2.1.6. Kriminaalasjad, mille puhul eriti haavatavasse gruppi kuuluv kannatanu ei suuda ise oma õigusi piisval määral kaitsta – eeskätt lapsed, erivajadustega inimesed ja eakad.

3. Kohtueelse menetluse läbiviimisel arvestatavad põhimõtted

- 3.1. Kriminaalasi, kus kellelegi on esitatud kahtlustus, saadetakse prokuratuuri hiljemalt kuue kuu jooksul pärast kahtlustuse esitamist. Erandiks on kriminaalasjad, milles kahtlustatav on kuulutatud tagaotsitavaks ja teda pole suudetud tabada või kui selle tingivad muud kriminaalasia sisust tulenevad erandlikud asjaolud.
- 3.2. Kogukonnakuriteod lahendatakse prioriteetsuse järjekorras. Kui see on otstarbekas, kaalutakse neis asjades eeskätt kiireid menetlusvõimalusi kiirmenetluse, taastava õiguse, oportuuniteedi kohaldamise või lepitusmenetluse rakendamise näol.
- 3.3. Juhise p-s 1.1 ja 2.1. märgitud kriminaalasiade menetlemisel keskendutakse süüteo koosseisu tuvastamisega paralleelselt kriminaaltulu või tsiviilhagi katteks arestitava vara tuvastamise, samuti konfiskeerimise jaoks vajalike tõendite kogumisele. Tehakse vajalikud menetlustoimingud, et kindlustada tuvastatud kriminaaltulu säilimine ja selle konfiskeerimise, samuti kuriteoga tekitatud kahju heastamise võimalikkus.
- 3.4. Kohtueelne menetlus viiakse läbi, lähtudes kannatanu kohtlemise parimast praktikast ja teistest ühtse praktika kokkulepetest, alaealiste puhul arvestades lapsesõbraliku menetluse põhimõtteid.
- 3.5. Kuriteos kahtlustatavaid julgustatakse tekitatud kahju vabatahtlikult hüvitama, mis aitab kaasa kannatanu parimale kohtlemisele ning annab prokuratuurile täiendavad võimalused jõuda kiirema menetlusotsuseni.
- 3.6. Kohtueelses menetluses välditakse tarbetute menetlustoimingute tegemist ja/või nende tegemiseks juhiste andmist ning järgitakse võimalusel menetluse lihtsustamise põhimõtteid. Seejuures:

- 3.6.1. Kriminaalasjades (eelkõige KarS § 120, § 121 lg 1, § 199 (v.a lg 2 p-d 1, 2, 3, 6 ja 8), § 201 lg 1, § 209 (v.a lg 2 p-d 2, 3 ja 5), § 213 lg 1, § 215 lg 1, § 263 lg 1 p 1, § 266 lg 2, § 344, § 345), milles on prognoositav, et puudub perspektiiv teo toimepanija tuvastada või ei ole see menetluse mõju ja toimingutele kuluva ressursi tasakaalu arvestades otstarbekas, lõpetatakse kriminaalmenetlus üldjuhul kahe kuu jooksul KrMS § 200¹ alusel;
- 3.6.2. Kriminaalasjad (eelkõige KarS § 120, § 121 lg 1, § 199 (v.a lg 2 p-d 1, 2, 3, 6 ja 8), § 201 lg 1, § 209 (v.a lg 2 p-d 2, 3 ja 5), § 213 lg 1, § 215 lg 1, § 263 lg 1 p 1, § 266 lg 2, § 344, § 345, § 423¹), mille puhul toimepanija on küll tuvastatud, kuid milles menetluse mõju ja toimingutele kuluva ressursi tasakaalu arvestades ei ole uurimistoimingute läbiviimine otstarbekas, jäävad ootele kuni leitakse vajalik ressurss;
- 3.6.3. Hinnatakse kriitiliselt kannatanu ja tunnistaja ülekuulamise vajadust ja potentsiaalset tõenduslikku väärtust;
- 3.6.4. Hinnatakse kriitiliselt ekspertiiside määramise vajadust ja potentsiaalset tõenduslikku väärtust;
- 3.6.5. Kohaldatakse kaugülekuulamisi ja kasutatakse võimalusel kaugtõlget;
- 3.6.6. Mahukaid päringute vastuseid, pangakontode väljavõtteid, registriväljavõtteid jms välja ei prindita; kõik, mis võimalik, hoiustatakse digitaalselt või salvestatakse digitaalselt menetlusinfosüsteemis;
- 3.6.7. Vältitakse tarbetuid vaatlusi; tehakse lühivaatlusi; kakskeelse salvestuse vaatluse korral kasutame võimalusel otsetõlget;
- 3.6.8. Ilma muu erilise vajaduseta tõlgitakse üksnes süüdistust toetavad kriminaalasja materjalid, mille puhul on plaanis saata süüdistus kohtusse;
- 3.6.9. Üldjuhul ei koostata kohtueelse menetluse kokkuvõtet, vaid tehakse üksnes õiend menetluskulude, arestimiste, tsiviilhagi (või tekitatud kahju suuruse), teenitud kriminaaltulu ja asitõendite kohta ning biomeetriliste andmete võtmise kohta;
- 3.6.10. Kui kohtueelne menetlus on lõpule viidud ja vaatamata menetleja mõistlikele pingutustele tsiviilhagi saamiseks seda siiski esitatud ei ole, siis saadab menetleja kriminaaltoimiku koos vastava viitega prokuratuuri ja tsiviilhagi esitatakse hiljem prokuratuurile;
- 3.6.11. Kriminaalmenetluse lõpetamise määrus koostatakse üldreeglina ilma põhistusteta.

4. Juhise täitmine

- 4.1. Menetluste prioriseerimine ja otsustamine, millises järjekorras kriminaalasju uuritakse, toimub menetlust juhtiva prokuröri ja menetleja koostöös. Erimeelsuste korral lepivad edasise töökäigu kokku vanemprokurör ja menetleja vahetu juht.
- 4.2. Ühtse menetluspraktika elluviimise eest juhise kohaldamisel vastutab ringkonnaprokuratuuris juhtivprokurör ning PPA-s prefektuuride ja Keskkriminaalpolitsei teenusekoordinaatorid.
- 4.3. Prokuratuuris tervikuna vastutab ühtse menetluspraktika elluviimise eest juhise kohaldamisel Riigiprokuratuuri järelevalveosakond. Vähemalt üks kord aastas analüüsib Riigiprokuratuuri järelevalveosakond menetluspraktikat kriminaalmenetluseks eraldatud ressursside rakendamisel ja koostab selle kohta kirjaliku kokkuvõtte.

- 4.4. PPA-s tervikuna vastutavad ühtse menetluspraktika elluviimise eest juhise kohaldamisel kogukonnaga seotud süütegude lahendamise teenuse teenuseomanik ning raskete peitkuritegude avastamise teenuse teenuseomanik.
- 4.5. Prokuratuuri juhtkond ja PPA juhtkond koos ennetuse ja süüteomenetluse võimekuse omanikuga kohtuvad vähemalt korra aastas, et üle vaadata kuritegevusvastase võitluse seis ja areng möödunud aasta jooksul ning lepivad kokku eesmärgid ja tegevuskava järgmiseks aastaks, samuti, et kooskõlastada PPA ja prokuratuuri tööplaanid ja tegevuskavad.
- 4.6. Vanemprokurör ja vastava politseiüksuse juht, samuti süüdistusosakonna juhtiv riigiprokurör ja Keskkriminaalpolitsei juht kohtuvad vähemalt kaks korda aastas, et vaadata üle kriminaalmenetluste prioriseerimise seis, töö sihtmärkidega ning kriminaalmenetluse ressursside kasutamise optimaalsus.
- 4.7. Menetlust juhtiv prokurör kohtub menetlejatega vastavalt vajadusele jooksvalt, et koostöös menetlejaga vaadata üle menetluses olevad kriminaalasjad, otsustada nende prioriteetsus ja vajalikud menetlustoimingud.

5. Rakendussätted

- 5.1. Juhis on kooskõlastatud Politsei- ja Piirivalveametiga 2. märtsil 2023.
- 5.2. Kehtestada juhis alates 13. märtsist 2023.

(allkirjastatud digitaalselt)

Andres Parmas
Riigi peaprokurör